

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ Α΄ ΟΜΑΔΑΣ**ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΞΕΚΙΝΩΝΤΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΟΡΙΑ (σ. 7-30)****ΘΕΜΑ Α΄**

1. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση:

A. Οι βασικοί στόχοι της φιλοσοφικής δραστηριότητας είναι

α. να απομακρύνει τον άνθρωπο από τις δεισιδαιμονίες,

β. να τον καθοδηγήσει στη ζωή του,

γ. να τον μυήσει στη σχολαστική φιλοσοφία,

δ. να τον εισαγάγει στη διαλεκτική.

B. Η επιστήμη

α. δίνει τη γνώση ενιαία και αδιαίρετη,

β. έχει ανθρωποκεντρική οπτική γωνία,

γ. τεμαχίζει τη γνώση,

δ. εντάσσει τον άνθρωπο μέσα στον υλικό κόσμο.

Γ. Η λογική είναι σημαντική για τον άνθρωπο επειδή

α. διδάσκει τον τρόπο κατασκευής έγκυρων επιχειρημάτων,

β. βοηθά τον απεγκλωβισμό από τα αδιέξοδα,

γ. διδάσκει την τέχνη της διανοητικής επεξεργασίας των κατ' αίσθησιν εντυπώσεων,

δ. βοηθά τον άνθρωπο να οργανώνει τη ζωή του λογικά.

2. Να μετατρέψετε έναν παραγωγικό συλλογισμό (γενικό>μερικό) σε επαγωγικό (μερικό>γενικό)

Ψάρια/πλέουν στη θάλασσα/δελφίνια

ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Τα δελφίνια πλέουν στη θάλασσα

Τα δελφίνια είναι ψάρια

Τα ψάρια πλέουν στη θάλασσα. Το συμπέρασμα έχει γενική εφαρμογή σε όλα τα ψάρια.

ΘΕΜΑ Β´

Να σχολιάσετε τις φράσεις:

α Τα φιλοσοφικά ερωτήματα είναι *οριακά, έσχατα ή θεμελιώδη*.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Τα φιλοσοφικά ερωτήματα είναι:

✓ *οριακά* καθώς εκεί που νομίζουμε πως η γνώση μας έχει φτάσει στα όριά της μπορεί,

στην πραγματικότητα, να κάνει μια αρχή και η αναζήτηση να γίνει αυτοσκοπός,

✓ *έσχατα* καθώς ο προβληματισμός του ανθρώπου για την ύπαρξη και τα πράγματα είναι

ουσιαστικός και διαχρονικός και οι ερωτήσεις μπορεί να αποδειχτούν σημαντικότερες από τις απαντήσεις και/ή

✓ *θεμελιώδη* καθώς ενώ οι ερωτήσεις που αφορούν την ανθρώπινη ύπαρξη είναι

γενικές, οι απαντήσεις είναι περιπτωσιακές και εξαρτώνται από την προσωπική θεωρία κάθε φιλοσόφου αλλά και από την προσωπική αναζήτηση του ατόμου.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

β. Το φιλοσοφείν έχει δυναμικό και ανοιχτό χαρακτήρα.

Φιλοσοφία θα πει να βρίσκεσαι καθ' οδόν, εν κινήσει και πάντα σε ετοιμότητα ενώ ο χαρακτήρας του φιλοσοφείν πρέπει να είναι δυναμικός και ανοιχτός.

«Τα ερωτήματά της φιλοσοφίας είναι ουσιαστικότερα από τις απαντήσεις της και κάθε απάντηση μετατρέπεται σε νέο θεώρημα». Καρλ Γιάσπερς

Αυτό σημαίνει ότι :

- ✓ αναρωτιόμαστε για όλα όσα οι άνθρωποι θεωρούν ως δεδομένα και αυτονόητα επειδή αμφισβητούμε τη φύση και την ουσία τους,
- ✓ αναρωτιόμαστε για την αιτιώδη σχέση ανάμεσα στο σημαίνον και το σημαινόμενο, το πράγμα και την αντικειμενική πραγματικότητα,
- ✓ ξεκινάμε με υποθέσεις προς διερεύνηση και όχι με δεδομένα.

Για να μάθει ο άνθρωπος πρέπει:

- ✓ να απαλλαγεί από τις εντυπώσεις των αισθήσεων και τις προκαταλήψεις και
- ✓ να θεωρήσει ότι η γνώση του είναι ελάχιστη έως ανύπαρκτη ξεκινώντας τη διαδικασία της μάθησης από τη φράση του Σωκράτη «*ἐν οἶδα ὅτι οὐδέν οἶδα*» αλλά και έχοντας κατά νου το ελπιδοφόρο ότι ο άνθρωπος «*φύσει ὀρέγεται τοῦ εἰδέναι*»,

ώστε

- ✓ όχι μόνο να είναι πάντα διαθέσιμος στην πρόσληψη της γνώσης –δηλαδή το σύνολο της επιστημονικής γνώσης αλλά και
- ✓ να θεωρητικοποιήσει τον αντικειμενικό κόσμο και
- ✓ να σταθεί κριτικά απέναντι στον τον εαυτό του.

ΘΕΜΑ Γ'

Να ερμηνεύσετε τη φράση του Χέγκελ «*Η φιλοσοφία είναι η εποχή μας βαλμένη σε έννοιες*».

ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Η φιλοσοφία δεν είναι ξεκομμένη από την εποχή της.

Οι φιλόσοφοι ενδιαφέρονται για ό τι συμβαίνει γύρω τους και καλούνται να *προβληματίσουν* τον άνθρωπο και να δώσουν *απαντήσεις* σε ερωτήματα, τα οποία πάντα τον απασχολούσαν.. Ωστόσο οι απαντήσεις *διαφέρουν* από εποχή σε εποχή και από άνθρωπο σε άνθρωπο. Οι συνθήκες μεταβάλλονται, εμείς πρέπει να προσαρμοζόμαστε και να διαχειριζόμαστε τη ζωή με τρόπο που να μην μας προσβάλλει.

Συχνά μας προβληματίζει γιατί ένας επιτυχημένος καλλιτέχνης που έχει πλούτο, φήμη και ομορφιά συμβαίνει, τις πιο πολλές φορές, να είναι δυστυχισμένος, να πάσχει από κατάθλιψη ή να έχει άσχημη κατάληξη!

Έτσι αν κάνουμε μια αναδρομή στις φιλοσοφικές αναζητήσεις θα διαπιστώσουμε ότι:

- ✓ οι *Προσωκρατικοί* (7^{ος} -6^{ος} αι.) θέτουν *μεταφυσικά* ή *οντολογικά* ερωτήματα για την ουσία της πραγματικότητας,
- ✓ ο *Σωκράτης* (5^{ος} αι) ασχολείται με την *πρακτική φιλοσοφία* και ιδιαίτερα την *ηθική* (πώς πρέπει να ζει κανείς για να είναι σε *εναρμόνιση* με τον εαυτό του και την κοινωνία)
- ✓ το *Μεσαίωνα* (11^{ος} -15^{ος} αι. κυριαρχούν *θεολογικά* ζητήματα και ερωτήματα σχετικά με τη σχέση ανάμεσα στην *επιστημονική γνώση* και τη *θρησκευτική πίστη*
- ✓ από τον *Ντεκάρτ* μέχρι τον *Καντ* (17^{ος}-18^{ος} αι.) γίνεται στροφή στη *γνωσιολογία* για τη φύση του υποκειμένου που γνωρίζει τον κόσμο και για τις *νοητικές του δυνάμεις*.
- ✓ Με το *Χέγκελ* (19^{ος} αι.) δίνεται έμφαση στη φιλοσοφία της *Ιστορίας* και τονίζεται η σημασία της *ιστορικής εξέλιξης της φιλοσοφικής σκέψης*.
- ✓ Το 19^ο και 20^ο αι. δίνεται προσοχή στη φιλοσοφία της *γλώσσας* και τη *λογική*, με έμφαση στην καλύτερη *κατανόηση* της ανθρώπινης ύπαρξης.

ΘΕΜΑ Δ΄

Να σχολιάσετε τις φράσεις:

α. Από θαυμασμό και απορία οι άνθρωποι και τώρα και παλιά άρχισαν να φιλοσοφούν...»

Αριστοτέλους, *Μετά τα φυσικά*

β. **ΜΕΝΩΝ:** Η γνωστή άποψη του σοφιστή ότι «...από τη φύση μας είμαστε σε όλα όμοιοι και βάρβαροι και Έλληνες» μπορεί να λειτουργήσει ως επιχείρημα για τη στήριξη της *ανεκτικότητας* απέναντι στο διαφορετικό.

Πλάτωνος, *Μένων*

γ. Σήμερα υπάρχει τρομαχτικά πολλή φιλοσοφία σε μικρές φέτες, έτσι ώστε πια μόνο στα μαγαζιά μπορεί να αγοράσει κανείς κάτι χωρίς κοσμαντίληψη...»

Ρόμπερτ Μουζιλ, *Ο άνθρωπος χωρίς ιδιότητες*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

α. Φιλοσοφῶ σημαίνει αγαπῶ τη μάθηση και τη γνώση. Ο άνθρωπος φύσει ὀρέγεται τοῦ εἰδέναι, ἀπὸ τη φύση του θέλει να μαθαίνει. Ἀλλὰ για να επιτρέψει στον ειδικό να του μάθει ὁ τι δὲν γνωρίζει πρέπει να ἔχει παραδεχτεί την ἀγνοιά του. Σε μια *tabula rasa* ο ειδικός θα μπορέσει πιο εύκολα να εναποθέσει τη σοφία του με τον απώτερο στόχο ο μαθητής να γίνει καλύτερος ἀπὸ το δάσκαλο.

Ο άνθρωπος εἶχε και θα ἔχει πάντα ἀπορία και θαυμασμό για ὁ τι τον περιβάλλει:

ἀπορία ἐξαιτίας του γνωσιολογικοῦ ἀδιεξόδου στο οποίο περιέρχεται και

θαυμασμό επειδή ό τι τον περιβάλλει *υπερβαίνει* όχι μόνο τη γνώση αλλά και τις δυνατότητές του. Προϋπόθεση για τη γνώση του εξωτερικού κόσμου είναι η *αυτογνωσία*. Αν δε δεχτούμε ότι ο άνθρωπος είναι ένα *πράγμα* ανάμεσα στον κόσμο των πραγμάτων - έμψυχων και άψυχων- η *επιθυμία* του να γνωρίσει, στο μέτρο του *δυνατού*, τόσο τον *εξωτερικό* όσο και τον *εσωτερικό* του κόσμο θα υπάρχει πάντα ανάμεικτη με *θαυμασμό* και *δέος* για ό τι ο ίδιος ανακαλύπτει και για ό τι του αποκαλύπτεται πάντα και με τη δική του *συνδρομή*.

β. Οι άνθρωποι *δεν* είναι όμοιοι. *Διαφέρουν* ως προς το φύλο, την ηλικία, το χρώμα της επιδερμίδας, την κοινωνικοοικονομική κατάσταση, τη μόρφωση, τις επιθυμίες, τις επιλογές, τα θρησκευόμενα...*διαφέρουν* στα πάντα. Και αυτή η *διαφορετικότητα* διασφαλίζει και τη θαυμαστή *ποικιλία* του κόσμου μας όπου διαφορετικοί άνθρωποι κάνουν διαφορετικά πράγματα και έτσι *προάγονται* η ζωή, η τέχνη και η επιστήμη.

Ωστόσο αυτοί οι διαφορετικοί άνθρωποι είναι *ίσοι* μεταξύ τους και απέναντι στο νόμο μόνο και μόνο επειδή είναι άνθρωποι.

Έχουν *αναπαλλοτρίωτα φυσικά δικαιώματα* όπως το δικαίωμα στη *ζωή*, την *περιουσία* και την *ελευθερία*: δικαίωμα στη ζωή να τη διαμορφώσουν όπως εκείνοι επιθυμούν, δικαίωμα στην περιουσία χωρίς να τους αποστερηθεί το δικαίωμα της ιδιοκτησίας, δικαίωμα στην ελευθερία της σκέψης και της έκφρασης.

Έχουν δικαίωμα στην *ισηγορία*, την *ισονομία*, την *ισοπολιτεία*.

Το κράτος οφείλει να διασφαλίζει τη *στοιχειώδη αξιοπρεπή διαβίωση* των πολιτών και την *απρόσκοπτη πρόσβαση* στις υπηρεσίες: *κοινωνικές, εκπαιδευτικές* καθώς και τις *ιατροφαρμακευτικές* ώστε να διασφαλίζεται η *κοινωνική ηρεμία*.

Επισημαίνουμε, βέβαια, ότι η ελευθερία των μεν δεν πρέπει να στερεί από τους άλλους τη δική τους ελευθερία.

γ. Σε μια, μόνο, όμως, κατ' όνομα, αντιαυταρχική εποχή κατά την οποία όλα όσα γίνονται πρέπει να *αιτιολογούνται*, οι επιλογές μας πρέπει να έχουν και μια *θεωρητική υποστήριξη*. Και καθώς οι, φαινομενικές, δυνατότητες επιλογών που έχουμε είναι *πολλές* εξίσου πολλές είναι και οι θεωρίες γιατί επιλέγουμε αυτό και όχι το άλλο όπως εμείς αντιλαμβανόμαστε τη *χρησιμότητά* και την *αποτελεσματικότητά* του για εμάς και το περιβάλλον μας.

Στην πραγματικότητα οι ελευθερίες που μας παραχωρούνται από το οικονομικό και πολιτικό σύστημα είναι και *περιορισμένες* και *ανώδυνες!* Όσο πιο πολύ αναπτύσσεται τεχνολογικά μια χώρα τόσο περισσότερο *υποδουλώνονται* τα άτομα σε κέντρα αποφάσεων που τα χρησιμοποιούν ως ενεργούμενα για ίδιον οικονομικό όφελος με αποτέλεσμα οι πλούσιοι να γίνονται πλουσιώτεροι και οι φτωχοί φτωχότεροι. -